

## Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1916 kl. 5 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning till tobaksgrossister och hos dem anställda personer med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket dels och i ämnet väckta motioner.*

*Närvarande:* herrar K. G. Karlsson, Hammarström, Ollas A. Ericsson, Oskar Eklund, Lyckholm, Bäckström, frih. Fleming, frih. Palmstierna, Jeansson i Kalmar, Rune, Källman, Jonsson i Hökhult, Elof Ljunggren, Knaust, von Hofsten, Nilsson i Kristianstad, Lithander och Uddenberg.

Genom en den 28 april 1916 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 227, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

### Förslag

till

**förordning om ersättning till tobaksgrossister och hos dem anställda personer med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall det åligga staten att i enlighet med här nedan angivna grunder

*Bihang till riksdagens protokoll 1916. 7 saml. 34 häft. (Nr 38—39.)* 1

a) *dels* till den, vilken yrkesmässigt i gross idkar handel med tobaksvaror såsom näring (*tobaksgrossist*), utgiva ersättning för förlorad eller minskad näringsverksamhet,

b) *dels ock* utgiva ersättning för förlorad anställning inom grosshandeln med tobaksvaror.

## 2 §.

*1 mom.* Bestämmandet av den ersättning, som staten enligt 1 § skall utbetala, åligger särskilda kommissioner med den sammansättning och befogenhet, som här nedan stadgas.

Dessa kommissioner skola utgöras av:

1:o) en centralkommission, gemensam för hela riket; och

2:o) lokala kommissioner.

Lokala kommissioner tillsättas för följande områden:

1) Stockholms stad;

2) Stockholms, Uppsala, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län;

3) Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län;

4) Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län;

5) Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län; samt

6) Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

För varje av dessa områden tillsättes en kommission för handläggning av frågor om ersättning åt tobaksgrossister och en kommission för handläggning av frågor om ersättning för förlorad anställning inom grosshandeln med tobaksvaror.

*2 mom.* Centralkommissionen utgöres av den centralkommission, varom i förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket är stadgat; skolande dock vid handläggning av ärenden, varom i förevarande förordning stadgas, centralkommissionen erhålla följande ändrade sammansättning.

De ledamöter av centralkommissionen, vilka jämlikt 3 § 2 mom. av förstnämnda förordning utsetts efter förslag av kommerskollegium, skola vid handläggning av ärenden, varom i förevarande förordning stadgas, avträda ur kommissionen. I deras ställe inträda i kommissionen tre ledamöter, vilka jämte suppleanter för dem utses sålunda, att kommerskollegium, efter hörande av för kollegium kända föreningar av tobaks-

grossister och inom grosshandeln med tobaksvaror anställda inom riket, avgiver förslag å tolv personer, ägnade att företräda tobaksgrossisternas och de inom grosshandeln med tobaksvaror anställdas intressen, varefter Kungl. Maj:t bland de sålunda föreslagna utser tre ledamöter och tre suppleanter.

Lokalkommission skall bestå av ordförande och två ledamöter. Ordföranden utses av centralkommissionen. En ledamot utses av statskontoret. Den andra ledamoten utses genom val av de ersättningsökande inom den grupp, vars ersättningsfrågor kommissionen har att handlägga; skolande vid sådant val de angående val i vissa fall av ledamöter i sådana lokalkommissioner, som omförmälas i förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning. Ordföranden och den av statskontoret utsedda ledamoten skola vara gemensamma för samtliga lokalkommissioner.

Mot medlem av kommission gälla samma jäv, som i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 äro stadgade beträffande jäv mot skiljeman.

3 mom. Lokalkommissionernas beslut skola underställas centralkommissionen och, så fort ske kan, genom rekommenderat brev med allmänna posten delgivas kronans ombud och vederbörande enskilda sakägare.

Över lokalkommissions beslut må av kronans ombud och av enskild sakägare besvär kunna anföras hos centralkommissionen inom 20 dagar, räknat från det underrättelsen om beslutet blivit till vederbörande avsänd.

4 mom. Centralkommissionen har till huvudsaklig uppgift att efter prövning av lokalkommissionernas beslut och däröver anförda besvär slutligt fastställa ersättningsbelopp samt i övrigt träffa slutligt avgörande angående ersättningsfrågor.

Centralkommissionens beslut skola, så fort ske kan, till Kungl. Maj:t ingivas och genom rekommenderat brev med allmänna posten delgivas vederbörande enskilda sakägare.

Mot centralkommissionens beslut må klagan icke föras.

5 mom. Kronans rätt skall inför kommissionerna bevakas av ombud, som av Kungl. Maj:t förordnas.

Enskild sakägare vare obetaget att vid behandlingen av hans ersättningsanspråk inför kommissionerna själv eller genom ombud bevaka sin rätt.

Envar, som gör anspråk på ersättning enligt denna förordning, vare, för åtnjutande av rätt till dylik ersättning, skyldig att efter anmaning tillhandahålla kommissionerna erforderliga handlingar och upp-

lysningar ävensom att, där så finnes nödigt, på kallelse inställa sig inför kommissionerna för att meddela muntliga upplysningar.

Hava flera självständig del i ledningen av affärsföretag, som i denna förordning avses, åligga nu nämnda skyldigheter envar av dem.

Kommission äger att i mån av behov tillkalla eller rådfråga sakkunniga personer; dock må dessa ej deltaga i kommissionens beslut.

Kostnaden för kommissionernas arbete bestrides av statsverket.

6 mom. För kommissionerna skola de närmare föreskrifter, vilka utfärdats angående de i förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket omförmälda kommissionernas verksamhet, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

### 3 §.

1 mom. Envar, som gör anspråk på ersättning enligt denna förordning, åligger att inom 60 dagar efter förordningens ikraftträdande till centralkommissionen härom ingiva skriftlig anmälan enligt av centralkommissionen fastställt formulär, vid äventyr att eljest icke ifrågakomma till dylik förmån.

2 mom. Tobaksgrossist åligger därjämte vid enahanda äventyr att till centralkommissionen inom samma tid, såvida icke kommissionen medgivit uppskov, insända sina handelsböcker för åren 1912—1914 jämte fakturor och verifikationer, ägnade att bestyrka hans inköp och försäljning av tobaksvaror under sagda år.

3 mom. Envar, som gör anspråk på ersättning enligt 6 §, åligger utöver vad i 1 mom. sägs och vid äventyr, som där stadgas, att till centralkommissionen inom samma tid, enligt formulär, som av centralkommissionen fastställts, ingiva dels till aktiebolaget svenska tobaksmonopolet ställd ansökan om anställning hos bolaget, dels ock på heder och samvete avgiven förklaring, att han efter utgången av maj månad 1915 på grund av indragning av utav honom innehavd befattning hos tobaksgrossist i och för dennes grosshandel med tobaksvaror eller nedläggande av sagda handel förlorat anställning hos tobaksgrossisten eller att han på grund av förestående indragning av sådan befattning eller nedläggande av grosshandeln med tobaksvaror uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1916 eller, i fråga om affärsledare, 1917, ävensom att han icke själv sökt utverka avskedandet eller uppsägningen och icke erhållit löfte om anställningens framtida återfående; skolande de i sagda förklaring innefattade uppgifter vara till riktigheten vitsordade genom intyg av tobaksgrossisten.

4 mom. Vad i 1 mom. är stadgat ävensom vad i 3 mom. är föreskrivet rörande avgivande av förklaring jämte intyg skall jämväl äga tillämpning på den, som vill bevara den i 6 § 2 mom. d) för visst fall stadgade rätt att framdeles åtnjuta ersättning för förlorad anställning; och har kommissionen, när dylik anmälan göres, att bestämma det belopp, med vilket full ersättning i sådant fall skall utgå.

#### 4 §.

1 mom. Å ersättningsbelopp, som av centralkommissionen fastställts, erlägger staten fem procent ränta, räknat från och med dagen för denna förordnings ikraftträdande till utbetalningsdagen; dock att å ersättningsbelopp, varom i 6 § 2 mom. d) förmåles, ränta beräknas från och med den dag, den ersättningsberättigade skildes från sin anställning hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolet.

2 mom. Utbetalning av fastställda ersättningsbelopp äger rum i den ordning, som stadgats i fråga om de enligt förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket utgående ersättningsbelopp.

#### 5 §.

1 mom. Ersättning skall tillkomma tobaksgrossist under följande villkor:

a) att han utövar den verksamhet, som här avses, vid tiden för denna förordnings ikraftträdande samt utövat densamma under de fyra närmaste kalenderåren därförut;

b) att han vid tiden för denna förordnings ikraftträdande är svensk medborgare;

c) att han före den slutliga prövningen av hans ersättningsanspråk icke erhållit anställning hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolet; samt

d) att han i medeltal under åren 1912—1914 inom riket för egen räkning (icke såsom kommissionär eller agent) idkat försäljning i gross av svenska tobaksvaror, som av annan tillverkats, eller av utländska tobaksvaror, som av annan importerats, eller idkat försäljning av cigarrer och cigarrcigarretter, som av honom direkt från utlandet importerats, till värde av tillhoppa minst 25 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under samma tid.

2 mom. Till grund för beräkning av ersättningen till tobaksgrossist för förlorad eller minskad handel med svenska tobaksvaror, som

av annan tillverkats, och utländska tobaksvaror, som av annan importerats, lägges hans årliga medelomsättning i gross av sådana varor under åren 1912—1914, beräknad efter försäljningspris (*medelårsomsättningen*); skolande ersättningen utgå

a) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror uppgått till minst 75 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 20 procent av medelårsomsättningen;

b) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror uppgått till minst 50 men icke till 75 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 15 procent av medelårsomsättningen; samt

c) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror understiger 50 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 10 procent av medelårsomsättningen.

3 mom. Tobaksgrossist, som idkat import av utländska cigarrer och cigarrcigarretter och icke för minskad sådan import erhållit ersättning jämligt förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, skall, där han uppfyller de i 1 mom. här ovan stadgade villkor och därjämte idkat verksamhet, som här avses, från och med den 1 januari 1911, äga för minskad sådan import uppbära ersättning med ett belopp, motsvarande en tiondedel av hans omsättning i medeltal av direkt importerade cigarrer och cigarrcigarretter under åren 1912—1914, beräknad efter inköpspris; skolande i inköpspriset inräknas tull, frakt och andra med importen förbundna kostnader.

4 mom. I fråga om tobaksgrossist, som i 2 mom. avses, må kommissionerna kunna öka eller minska det enligt sagda moment beräknade ersättningsbeloppet med högst en fjärdedel, allteftersom med hänsyn till den handelsvinst, hans försäljning av tobaksvaror prövas hava givit, tobaksgrossistens ålder, verksamhetstid i yrket och utsikter till framtida försörjning eller andra sig företeende omständigheter hans av tobaksmonopolets införande föranledda förlust kan antagas komma att för honom bliva särskilt kännbar eller av jämförelsevis ringa betydelse.

Sådan minskning av ersättningsbelopp, som nyss sagts, må, där tobaksgrossist icke själv utövat ledningen av sin rörelse och sådan ledning utövats av anställd (affärsledare), med hänsyn till den särskilda kostnad, varmed rörelsen härigenom belastats, kunna äga rum med högst hälften av det enligt 2 mom. beräknade ersättningsbeloppet.

## 6 §.

1 mom. Personlig ersättning skall tillkomma

1) affärsledare, vilken

a) vid utgången av maj månad 1915 var stadigvarande anställd hos tobaksgrossist, som i 5 § 2 mom. a) eller b) avses, samt därefter före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av indragning av den utav honom innehavda befattningen hos tobaksgrossisten förlorat anställning hos denne eller på grund av förestående indragning av befattningen uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1917; eller

b) vid utgången av maj månad 1915 var stadigvarande anställd hos annan än i 5 § 2 mom. a) eller b) avsedd tobaksgrossist, vilken under år 1914 inom riket för egen räkning idkat försäljning i gross av tobaksvaror, som av annan tillverkats, till värde av tillhoppa minst 50 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under samma tid, därest affärsledaren efter år 1914 men före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av tobaksgrossistens nedläggande av grosshandeln med tobaksvaror förlorat anställning hos honom eller på grund av förestående nedläggande av sagda handel uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1917; samt

2) handelsresande, platsförsäljare eller annan person, vilken

a) vid utgången av maj månad 1915 var i och för hans handel i gross med tobaksvaror stadigvarande anställd hos tobaksgrossist, som i 5 § 2 mom. avses, och därefter före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av indragning av den utav honom innehavda befattningen hos tobaksgrossisten förlorat anställning hos denne eller på grund av förestående indragning av befattningen uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1916; eller

b) vid utgången av maj månad 1915 var i och för hans handel i gross med tobaksvaror stadigvarande anställd hos annan än i 5 § 2 mom. avsedd tobaksgrossist, vilken under år 1914 inom riket för egen räkning idkat försäljning i gross av tobaksvaror, som av annan tillverkats, till värde av tillhoppa minst 25 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under samma tid, därest den anställde efter maj månad 1915 men före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av tobaksgrossistens nedläggande av grosshandeln med tobaksvaror förlorat anställning hos honom eller på grund av

förestående nedläggande av sagda handel uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1916.

2 mom. Såsom villkor för erhållande av dylik ersättning gäller:

a) att personen vid denna förordnings ikraftträdande är svensk medborgare;

b) att personen vid denna förordnings ikraftträdande uppnått minst 21 års ålder;

c) att personens inkomst av arbete under åren 1912—1915 utslutande eller till väsentlig del härflutit av inom riket innehavd sådan anställning, som i 1 mom. avses, eller utövad verksamhet såsom tobaksgrossist eller verksamhet, som i 9 § 1 mom. av förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket sägs; samt

d) att personen före den slutliga prövningen av hans ersättningsanspråk icke erhållit och icke kunnat erhålla någorlunda motsvarande anställning hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolet att tillträdas senast vid ingången av år 1917 eller, i fråga om affärsledare, 1918; dock att den, som erhållit anställning hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolett skall äga utbekomma hela det av centralkommissionen fastställda ersättningsbeloppet, därest han inom två år från tiden för denna förordnings ikraftträdande blivit utan eget förvällande skild från anställningen, samt tre fjärdedelar av samma belopp, därest han inom fem år från nämnda tid blivit utan eget förvällande från anställningen skild.

3 mom. Ersättningen utgår, på sätt här nedan sägs, med vissa gånger medeltalet av den vederbörligen styrkta årsinkomst (*medelårsinkomst*), vilken för åren 1914 och 1915 eller, i fråga om person, som under tiden 1 juni — 31 december 1915 förlorat anställning inom grosshandeln med tobaksvaror, för åren 1913 och 1914 verkligen åtnjutits. Härvid tages ej hänsyn till sådan förbättring av avlöningvillkoren, vilken inträtt efter år 1913, för så vitt ej giltiga skäl för dylik förbättring prövas hava förelegat.

4 mom. Till de i 1 mom. omförmälda affärsledare, handelsresande och platsförsäljare utgår ersättning med belopp motsvarande *en halv* medelårsinkomst för den verksamhetstid, som omfattar tiden från och med år 1912. För varje tidigare helt verksamhetsår ökas ersättningen med *en femtedels* medelårsinkomst, dock endast i den mån varje sådant verksamhetsår motsvaras av två ersättningstagarens levnadsår utöver fyllda 21 år. Ersättningen må icke i något fall utgå med högre belopp än *fyra* gånger medelårsinkomsten.

5 mom. Till de i 1 mom. omförmälda andra anställda än affärs-



ledare, handelsresande och platsförsäljare utgår ersättning med *en halv* medelårsinkomst, beräknad på sätt i 3 mom. angivits.

6 mom. Centralkommissionen må, när särskilda omständigheter därtill föranleda och den ersättningsberättigade det medgiver, förordna, att ersättning, varom i denna paragraf förmäles, skall, ökad med tio procent, i stället för att till ersättningstagaren på en gång utbetalas, tillgodokomma honom i form av livränta.

### 7 §.

Anställd, som i 6 § sägs, må, sedan hans ersättningsanspråk prövats av vederbörande lokalkommission, äga att på därom framställd begäran hos statskontoret av statsmedel såsom förskott uppbära tjugu procent av det kapitalbelopp utan ränta, vartill lokalkommissionen bestämt ersättningen; dock att förskottsbeloppet ej må i något fall överstiga femhundra kronor, allt under förutsättning

att lokalkommissionens beslut varit enhälligt i fråga om det ersättningsbelopp, varå förskott skall beräknas,

att vederbörande kronoombud förklarar sig intet hava att erinra mot förskottsbeloppets utbetalande samt

att sökanden styrker, att han icke erhållit och icke kunnat erhålla någorlunda motsvarande anställning hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolet att tillträdas senast vid ingången av år 1917 eller, i fråga om affärsledare, 1918; åliggande det statskontoret, där tvekan uppstår, huruvida det kan anses styrkt, att sökanden icke erhållit och icke kunnat erhålla sådan anställning, som nyss sagts, att underställa frågan centralkommissionen, som äger avgöra, om förskott bör utgå eller ej.

### 8 §.

1 mom. Har någon, vilken inom riket för egen räkning (icke såsom kommissionär eller agent) idkat försäljning i gross av svenska tobaksvaror, som av annan tillverkats, eller av utländska tobaksvaror, som av annan importerats, eller vilken varit anställd hos tobaksgrossist i och för hans handel i gross med tobaksvaror, med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket förlorat sådan sysselsättning eller anställning och är han ej enligt här ovan angivna regler berättigad till ersättning härför, må, där skälig anledning är att antaga, att han till följd härav kommer att sakna utväg att sig försörja, skäligt understöd av härtill anslagna medel kunna med visst belopp för en gång honom tilldelas. På centralkommissionen ankommer att be-

stämma, huruvida tillerkänt belopp skall åt understödstagaren utbetalas eller honom tillgodokomma i form av livränta på sätt i 6 § 6 mom. är stadgat.

2 mom. Den, som på grund av ålder, sjukdom, lyte eller annan omständighet anses äga särskild svårighet att förskaffa sig uppehälle, må kunna, ändå att ersättning enligt 5 eller 6 § till honom utgår, tilldelas understöd, varom i 1 mom. sägs.

3 mom. Vill någon komma i åtnjutande av understöd, varom här ovan är stadgat, ingive ansökan härom till centralkommissionen inom tre månader från denna förordnings ikraftträdande; dock att den, som anmält anspråk på ersättning enligt 5 eller 6 §, äger tid att ingiva ansökan om understöd, intill dess en månad förflutit, sedan underrättelse om centralkommissionens beslut i ersättningsfrågan blivit till honom avsend.

### 9 §.

Har någon i förklaring eller intyg, som i 3 § 3 mom. sägs, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, böte från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Om genom den oriktiga uppgiften föranletts, att ersättning utgått till någon, som icke bort erhålla sådan, må böterna kunna förhöjas utöver sistnämnda belopp, dock högst med beloppet av ersättningen, och vare därjämte den, som uppburit sådan ersättning, pliktig att återbära densamma. Straff, som nu är stadgat, må ej tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

Böter, som enligt vad ovan stadgats ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

Förseelse, varom ovan sägs, är föremål för allmänt åtal, vilket anhängiggöres vid allmän domstol.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1916.

---

I fråga om motiveringen för ovan återgivna förslag får utskottet hänvisa till förenämnda, vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokoll.

I sammanhang med propositionen har utskottet till behandling förehåft tvenne i anledning av propositionen i andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen nr 302 av herr Nilsson i Kristianstad och nr 311 av herr Welin.

I motionerna har hemställts:

av herr Nilsson i Kristianstad, II: 302, »att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 227 måtte besluta följande tillägg och ändringar:

*dels* medgiva sådant tillägg i förordningen att tobakshandlande, som vid monopolets ikraftträdande avstått från rätten till partihandel med tobaksvaror, må få ersättning efter samma grunder, som för grossister stadgas,

*dels* vidtaga den ändringen i § 5 mom. 2 styckena a, b och c, att ersättningen utgår med 10 procent å medelårsomsättningen, med fem procents tillägg för grossist, vars omsättning av tobaksvaror utgjort minst 50 procent av hela hans varuomsättning, eller ock ägt bestånd som tobaksgrossist sedan ingången av år 1910,

*samt slutligen*, att den i § 5 mom. 4 medgivna rätten åt kommissionerna att med en fjärdedel öka eller minska ersättningsbeloppet måtte antingen helt utgå eller ock begränsas till 10 procent.»

och av herr Welin, II: 311, »att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 227 ville besluta, att ersättning skall utgå även till den, som för närvarande är tobaksgrossist men icke varit det under alla de fyra närmast föregående kalenderåren, blott han, innan han öppnade egen affär, varit affärsledare, handelsresande eller innehaft annan verksamhet hos tobaksgrossist sedan år 1912.»

I avseende å den motivering, som anförts för de av motionärerna framställda yrkandena, hänvisar utskottet till motionerna.

Utskottet har funnit sig kunna tillstyrka riksdagen att i huvudsak bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit. Allenast i fråga om följande punkter av förslaget har utskottet ansett sig böra förorda vissa ändringar.

Det har från den nuvarande tobakscentralkommissionens sida framhållits, att kommerskollegium ej förr än den genom förevarande proposition föreslagna förordningen den 1 instundande juli trätt i kraft torde kunna vidtaga de enligt 2 § 2 mom. kollegium ålagda åtgärder för avgivande av förslag till ledamöter i centralkommissionen, i följd varav denna kunde väntas träda i funktion tidigast i slutet av samma månad. De förberedande åtgärder, vilka centralkommissionen skulle hava att

*Utskottet.*

vidtaga, såsom utfärdande av kungörelse om vad av de ersättnings-sökande skall iakttagas, fastställande av ansökningsformulär m. m., kunde därför verkställas först omkring den 1 augusti, på grund av vilket förhållande den för de ersättnings-sökande erforderliga beredelsetiden syntes komma att bliva alltför kort. Då anmälan om ersättning skulle ingivas inom 60 dagar från förordningens ikraftträdande, tilländaginge nämnda beredelsetid nämligen senast den 30 augusti. Denna olägenhet kunde emellertid undvikas, därest åt de fyra enligt berörda mom. kvarstående ledamöterna av den nuvarande centralkommissionen uppdroges att vidtaga erforderliga förberedande åtgärder.

Utskottet, som funnit den sålunda framställda erinringen befogad, har ansett sig böra tillstyrka en i enlighet härmed förändrad lydelse av 2 § 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Nilsson i Kristianstad har i sin förenämnda motion erinrat, hurusom vid tiden för tobaksmonopolets ikraftträdande vissa tobaks-handlande funnits, vilka vid sidan av minuthandel även bedrivit parti-handel med tobaksvaror men vilka sedermera, enär monopolbolaget icke velat medgiva sin högsta minuthandelsrabatt, 24 procent, till handlande, som jämväl idkade tobaksgrosshandel, nödgats nedlägga sistnämnda rörelsegren för att erhålla angivna högre rabatt. Så som det kungl. förslaget vore avfattat, skulle dessa vara uteslutna från rätt till ersättning för sin nedlagda grossistverksamhet, något som icke syntes billigt, varför motionären påkallade rättelse genom tillägg till den föreslagna förordningen.

I sitt uttalande till statsrådsprotokollet i förevarande fråga har föredragande departementschefen väl medgivit, att en tobakshandlande, som av angivna skäl nedlagt sin grosshandel med tobaksvaror, kunde sägas hava så handlat till följd av monopolets införande, men å andra sidan framhållit bland annat, dels att en sådan tobakshandlande torde kunna anses hava genom den erhållna rabatten i viss mån vunnit ersättning för vad han genom grosshandelns nedläggande förlorat, dels ock att hållpunkt saknades för ett bedömande av, i vilken utsträckning de ersättningsberättigades antal skulle komma att ökas, därest man tillmötesginge ifrågavarande grupp genom ett undantag för dess del från kravet på verksamhet i tobaksgrosshandeln vid förordningens ikraftträdande, vadan det icke vore möjligt att beräkna, i vilken mån kostnaderna för tobaksgrosshandelns avlösande kunde komma att höjas genom ett sådant tillmötesgående; och har departementschefen ansett riktigast att icke frångå de sakkunnigas förslag.

Enligt utskottets mening är det oförnekligt, att de tobakshand-

lande, vilka av angivna grund nödgats nedlägga sin tobaksgrosshandel, tillskyndats en viss förlust. För denna förlust kan den erhållna minuthandelsrabatten väl knappast sägas utgöra en ersättning, då samma rabatt tillerkänts vid monopolets ikraftträdande verksamma minuthandlande i tobaksvaror utan avseende å huruvida de med sin minuthandel förenat grosshandel i tobaksvaror eller icke. I likhet med motionären har utskottet funnit billigheten kräva, att ifrågavarande tobakshandlande beträffande sin berörda grosshandel likställas med de i 5 § omnämnda tobaksgrossister. De betänkligheter, vilka kunde hysas mot ett tillmötesgående av motionärens yrkande, så länge hållpunkter saknades för ett bedömande av de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant tillmötesgående, torde numera sakna fog. Enligt vad utskottet erfarit har nämligen genom en av aktiebolaget svenska tobaksmonopolet företagen undersökning möjlighet beretts att bedöma dessa konsekvenser. De kostnader, den ifrågasatta ändringens genomförande skulle betinga, hava med stöd av nämnda undersökning kunnat uppskattas till ett ungefärligt belopp av 150,000 kronor.

Att utskottet sålunda ansett sig kunna tillstyrka ett utvidgande av de ersättningsberättigades krets får ses i samband därmed, att utskottet å andra sidan funnit skäl förorda en begränsning i någon mån av ersättningarna till vissa grupper av ersättningsberättigade. Vad herr Nilsson i Kristianstad i sådant avseende föreslagit har utskottet väl funnit alltför långt gående, bland annat av den grund att enligt hans förslag i ersättningsavseende skillnad icke skulle göras mellan grossister med minst 75 procent partiomsättning av tobaksvaror och grossister med minst 50 men icke 75 procent omsättning av dylika varor, medan dock vägande skäl synas vara anförda för att göra en sådan skillnad. Utskottet har ej heller, med hänsyn till vad i propositionen andragits mot att i ersättningsavseende tillmäta större betydelse åt en tobaksgrossistaffärs ålder, velat ansluta sig till motionärens förslag i denna del. Däremot har utskottet, lika med motionären, funnit de föreslagna grunderna för ersättningsens utmätande åt tobaksgrossister, tillhörande de tvenne högsta ersättningsklasserna, så tillmätta, att någon jämkning nedåt av procentsatserna kan anses befogad. Såsom en lämplig sådan jämkning har utskottet ansett en nedsättning av ersättningsprocenttalet i 5 § 2 mom. a) från 20 till 18 och i samma mom. b) från 15 till 14. Såvitt verkställda beräkningar utvisa skulle genom denna ändring kostnaderna för förslagets genomförande minskas med ett belopp, som fullt motsvarade de av ovan omhandlade vidgning av de ersättningsberättigades krets betingade kostnader.

I fråga om den i 5 § 4 mom. av det kungl. förslaget kommissionerna tillagda rätten att öka eller minska ersättningsbeloppen, har meranämnda motionär hemställt, att denna rätt antingen måtte helt utgå eller ock begränsas till 10 procent av ersättningsbeloppet.

De sakkunniga, vilkas utredning legat till grund för propositionen, hava till förslaget i denna del fogat en ingående motivering; av departementschefen hava skälen för att kommissionerna böra beredas en vidsträckt möjlighet att vid ersättningsfrågornas avgörande utöva en i viss mån utjämnande verksamhet ytterligare utvecklats. Genom vad sälunda anförts har utskottet funnit behovet av att en vidsträckt befogenhet av ifrågavarande art tillägges kommissionerna vara tillfyllest ådagalagt. Med hänsyn till de direktiv, som äro givna såväl genom ifrågavarande moments avfattning som i den till statsrådsprotokollet anförda motiveringen, torde medgivandet av en dylik befogenhet åt kommissionerna icke böra möta betänkligheter. Emellertid har utskottet icke kunnat undgå att finna att den föreslagna jämningsmarginalen, en fjärdedel av ersättningsbeloppet, bör kunna i någon mån minskas utan att syftet med befogenhetens utövning förfelas; och har utskottet i sådant avseende ansett lämpligt föreslå en begränsning till en femtedel av ersättningsbeloppet. Utskottet har ej heller velat underlåta att i detta sammanhang i likhet med departementschefen betona, att den befogenhet, som i förevarande avseende må varda kommissionerna tillerkänd, bör kunna förväntas komma till användning icke för ett ensidigt ökande av ersättningsbeloppen utan, där anledning därtill gives, jämväl för desammas minskande.

Vad av herr Welin i förberörda motion anförts till stöd för hans yrkande att tobaksgrossist, vars verksamhetstid är otillräcklig för ersättnings erhållande, må äga tillgodoräkna sig föregående verksamhet såsom inom tobaksgrosshandeln anställd, har av utskottet ansetts förtjänt av beaktande. Fall kunna tydligen tänkas förekomma — ett sådant är av motionären anført — i vilka en person efter att hava under avsevärd tid varit anställd inom tobaksgrosshandeln själv blivit tobaksgrossist, men för sent för att enligt förslaget äga rätt till ersättning såsom sådan. Billighetsskäl synas utskottet uppenbart tala för att tillägga sådan person rätt till personlig ersättning efter samma grund som om han till tiden för förordningens ikraftträdande ännu innehåft sin senaste anställning och icke övergått till tobaksgrossistfacket. Utskottet har emellertid velat gå ett steg längre än motionären. Dennes hemställan går allenast ut därpå, att tobaksgrossist, varom här är fråga, må erhålla rätt att i ersättningsavseende tillgodoräkna sig föregående

anställningstid hos tobaksgrossist. Föregående anställningstid hos tobaksfabrikant skulle alltså icke få tagas i beräkning. Ett sådant förhållande måste emellertid anses mindre rimligt. En person, vilken efter en längre verksamhet såsom handelsresande hos tobaksfabrikant under de sista 2—3 åren etablerat sig såsom tobaksgrossist, skulle exempelvis då uteslutas från ersättningsrätt, medan sådan rätt skulle tillkomma den, vars anställningstid såsom handelsresande före de sista årens grossistverksamhet förlupit hos en grossist. Då verksamheten såsom handelsresande i ena som i andra fallet varit alldeles likartad, skulle ett sådant resultat innebära en uppenbar orättvisa. Utskottet har med anledning härav velat föreslå, att föregående anställningstid såväl inom tobaksgrosshandeln som inom tobaksfabrikationen må kunna i förevarande avseende tagas i beräkning. För att erhålla en tillfredsställande grundval för bestämmandet av ersättningsbeloppet, torde man böra såsom villkor för ersättningsrättens inträde uppställa krav på att den tid, varunder personen i fråga varit hos annan anställd, omfattat minst två år. Förslag till bestämmelse härutinnan har utskottet avfattat så, att möjlighet till erhållande av ersättning enligt den nu föreslagna förordningen skall vara utesluten för den, som erhållit eller är berättigad till ersättning enligt andra bestämmelser.

De ändringsförslag, som ovan angivits, synas, genomförda, icke föranleda ändring i de av Kungl. Maj:t beräknade kostnaderna för tobaksgrosshandelns avlösande.

För att staten, vid bifall till förevarande proposition, skall få sina av densamma orsakade utlägg av monopolbolaget ersatta i samma ordning, som enligt det med bolaget avslutade kontraktet rörande monopollets utövning gäller beträffande övrig av staten i samband med monopollets införande till enskilda utbetald gottgörelse, erfordras, såsom av departementschefen framhållits, särskilt medgivande från aktiebolaget svenska tobaksmonopolets sida. Enligt vad utskottet inhämtat, har bolaget å stämman den 2 innevarande juni, på förslag av styrelsen, förklarat sig, i händelse Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag komme att genomföras i ungefärligen det skick, som angives i detta betänkande samt under förutsättning att bolaget lämnades fullt fria händer i avseende å varuförmedlingen mellan bolaget och minuthandeln, godkänna sådant tillägg till det mellan staten och bolaget gällande kontraktet, att bolaget förbunde sig att ersätta de av förslagens genomförande betingade kostnaderna i den ordning, 2 § av nyssnämnda kontrakt föreskreve.

Den förutsättning, monopolbolaget sålunda uppställt för sin med-

verkan vid förslaget finansiering, överensstämmer, såsom av merberörda utdrag av statsrådsprotokollet framgår, med de grunder, på vilka förslaget uppbyggts.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må antaga Kungl. Maj:ts ovan införda förslag till förordning om ersättning till tobaksgrossister och hos dem anställda personer med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, dock att 2, 5 och 6 §§ i nedan angivna delar måtte erhålla följande ändrade lydelse:

## 2 §.

1 mom. — — — — —

2 mom. Centralkommissionen utgöres av ordföranden och de tre av Kungl. Maj:t omedelbart utsedda ledamöterna samt de för dessa ledamöter utsedda suppleanter i den centralkommission, varom förmåles i förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, ävensom av tre ledamöter jämte suppleanter för dem, utsedda sålunda, att kommerskollegium, efter hörande av för kollegium kända föreningar av tobaksgrossister] och inom grosshandeln med tobaksvaror anställda inom riket, avgiver förslag å tolv personer, ägnade att företräda tobaksgrossisternas och de inom grosshandeln med tobaksvaror anställdas intressen, varefter Kungl. Maj:t bland de sålunda föreslagna utser tre ledamöter och tre suppleanter,

*Intilldess sistnämnda tre ledamöter blivit utsedda, skola de förberedande åtgärder, som kunna finnas erforderliga, ombesörjas av ordföranden och de tre övriga ledamöterna.*

Lokalkommission — — — — —

— — — — — jäv mot skiljeman.  
— — — — —



## 5 §.

1 mom. Ersättning skall — — — — —  
— — — — — samma tid;

dock att, där någon utövat verksamhet såsom tobaksgrossist från och med år 1912 men på grund av överenskommelse med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet nedlagt sagda verksamhet i ändamål att tillförsäkra sig vissa förmåner i av honom jämväl bedriven minuthandel med tobaksvaror, vad under a) är stadgat icke skall utgöra hinder för honom att erhålla ersättning.

2 mom. Till grund för beräkning av ersättningen till tobaksgrossist för förlorad eller minskad handel med svenska tobaksvaror, som av annan tillverkats, och utländska tobaksvaror, som av annan importerats, lägges hans årliga medelomsättning i gross av sådana varor under åren 1912—1914, beräknad efter försäljningspris (medelårsomsättningen); skolande ersättningen utgå

a) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror uppgått till minst 75 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 18 procent av medelårsomsättningen;

b) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror uppgått till minst 50 men icke till 75 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 14 procent av medelårsomsättningen; samt

c) till tobaksgrossist, vilkens försäljning av sådana tobaksvaror understiger 50 procent av värdet av hela hans varuförsäljning, med ett belopp motsvarande 10 procent av medelårsomsättningen.

3 mom. — — — — —

4 mom. I fråga om tobaksgrossist, som i 2 mom. avses, må kommissionerna kunna öka eller minska det enligt sagda moment beräknade ersättningsbeloppet med högst en femtedel, allteftersom med hänsyn till den handelsvinst, hans försäljning av tobaksvaror prövas hava givit, tobaksgrossistens ålder, verksamhetstid i yrket och utsikter till framtida försörjning eller andra

sig företeende omständigheter hans av tobaksmonopolens införande föranledda förlust kan antagas komma att för honom bliva särskilt kännbar eller av jämförelsevis ringa betydelse.

Sådan minskning av ersättningsbelopp, som nyss sagts, må, där tobaksgrossist icke själv utövat ledningen av sin rörelse och sådan ledning utövats av anställd (affärsledare), med hänsyn till den särskilda kostnad, varmed rörelsen härigenom belastats, kunna äga rum med högst hälften av det enligt 2 mom. beräknade ersättningsbeloppet.

*5 mom. Har tobaksgrossist, vilken vid tiden för denna förordnings ikraftträdande utövar sin verksamhet, men vilken icke utövat densamma under så lång tid, som i 1 mom. a) sägs, under sin nämnda verksamhetstid inom riket för egen räkning (icke såsom kommissionär eller agent) idkat försäljning i gross av tobaksvaror, som i 5 § 1 mom. d) sägs, till värde av tillhoppa minst 25 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under samma tid, må han, där han före sin verksamhet såsom tobaksgrossist under minst två år innehaft anställning, som avses i 6 § 1 mom. av förevarande förordning eller 9 § 1 mom. av förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, kunna erhålla personlig ersättning efter vad i 6 § av förevarande förordning är stadgat; dock att sådan ersättning icke skall tillkomma den, som erhållit ersättning enligt 9 § av förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket eller är berättigad till ersättning enligt förordningen om utvidgad rätt till ersättning i vissa fall med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.*

## 6 §.

*1 mom. Personlig ersättning skall tillkomma*

*1) affärsledare, vilken*

*a) vid utgången av maj månad 1915 var stadigvarande anställd hos tobaksgrossist, som i 5 § 2 mom. a)*

eller b) avses, samt därefter före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av indragning av den utav honom innehavda befattningen hos tobaksgrossisten förlorat anställning hos denne eller på grund av förestående indragning av befattningen uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1917; eller

b) vid utgången av maj månad 1915 var stadigvarande anställd hos annan än i 5 § 2 mom. a) eller b) avsedd tobaksgrossist, vilken under år 1914 inom riket för egen räkning idkat försäljning i gross av tobaksvaror, som av annan tillverkats, till värde av tillhoppa minst 50 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under samma tid, därest affärsledaren efter år 1914 men före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av tobaksgrossistens nedläggande av grosshandeln med tobaksvaror förlorat anställning hos honom eller på grund av förestående nedläggande av sagda handel uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1917;

2) handelsresande, platsförsäljare eller annan person, vilken

a) vid utgången av maj månad 1915 var i och för hans handel i gross med tobaksvaror stadigvarande anställd hos tobaksgrossist, som i 5 § 2 mom. avses, och därefter före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av indragning av den utav honom innehavda befattningen hos tobaksgrossisten förlorat anställning hos denne eller på grund av förestående indragning av befattningen uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1916; eller

b) vid utgången av maj månad 1915 var i och för hans handel i gross med tobaksvaror stadigvarande anställd hos annan än i 5 § 2 mom. avsedd tobaksgrossist, vilken under år 1914 inom riket för egen räkning idkat försäljning i gross av tobaksvaror, som av annan tillverkats, till värde av tillhoppa minst 25 procent av värdet av hela hans varuförsäljning under

samma tid, därest den anställde efter maj månad 1915 men före utgången av den i 3 § 1 mom. stadgade ansökningstid antingen på grund av tobaksgrossistens nedläggande av grosshandeln med tobaksvaror förlorat anställning hos honom eller på grund av förestående nedläggande av sagda handel uppsagts att lämna anställning hos tobaksgrossisten senast med utgången av år 1916; samt

3) tobaksgrossist som i 5 § 5 mom avses.

2 mom. — — — — —

3 mom. Ersättningen utgår, på sätt här nedan sägs, med vissa gånger medeltalet av den vederbörligen styrkta årsinkomst (*medelårsinkomst*), vilken för åren 1914 och 1915 eller, i fråga om person som under tiden 1 juni—31 december 1915 förlorat anställning inom grosshandeln med tobaksvaror, för åren 1913 och 1914 verkligen åtnjutits; *skolande dock i fråga om tobaksgrossist, som i 5 § 5 mom. avses, medelårsinkomsten utgöra medeltalet av den vederbörligen styrkta årsinkomst tobaksgrossisten åtnjutit för de två år, under vilka han senast innehaft sådan anställning, varom i 1 mom. sägs. Vid beräkandet av medelårsinkomsten tages ej hänsyn till sådan förbättring av avlöningvillkoren, vilken inträtt efter år 1913, för så vitt ej giltiga skäl för dylik förbättring prövas hava förelegat.*

4 mom. Till de i 1 mom. omnämnda affärsledare, handelsresande, platsförsäljare och tobaksgrossister utgår ersättning med belopp motsvarande *en halv* medelårsinkomst för den verksamhetstid, som omfattar tiden från och med år 1912. För varje tidigare helt verksamhetsår ökas ersättningen med *en femtedels* medelårsinkomst, dock endast i den mån varje sådant verksamhetsår motsvaras av två ersättningstagarens levnadsår utöver fyllda 21 år. Ersättningen må icke i något fall utgå med högre belopp än *fyra* gånger medelårsinkomsten.

---

2) att de i detta betänkande behandlade moti-  
nerna

- a) II: 302, av herr Nilsson i Kristianstad samt
  - b) II: 311, av herr Welin
- må anses besvarade genom vad utskottet ovan under 1) hemställt.

Stockholm den 3 juni 1916.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

---

**Reservation**

av herr *Lithander*.

---